זון אייפגאנג — 5.10
זון אונטערגאנג — 7.32

דאס אידישע וואָרט
THE ISRAELITE PRESS

THE GATEWAY OF THE WEST

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

וועטער:
וואלקנדיק — רעגן

די איינציקע אידישע צייטונג
אין מערב קאנאדע
עטאבלירט אין 1910
דערשיינט
יעדן טאָג

Vol. 20, No. 85. Winnipeg, Tues. April 29, 1930. Published daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג. דינסטאג, א׳ סיון, תר״ץ.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
MAY 7 1930
ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

שזמרי, שבת אין פתח-תקוה באשטראָפט פאר גזואלד מיטלען

הונדערט שומרי-שבת האָבן געפּרואווט מיט גזואלד צוריקהאַל־טען אוטאָמאָבילן פון אריינצופאָרן שבת אין קאַלאַניע און האָבן על־פּי טעות פאַרהאַלטן אן אוטאָמאָביל מיט מילי־טער. — אנדערע ידיעות פון ארץ־ישראל.

(ספּעציעלע טעלעגראַמעס צו "דאָס אידישע וואָרט" פון "איטא")

ירושלים, אפר. 29 (איטא). — דער תל־אביב׳ער געריכט האָט באשטראָפט מיט פינף פונט יעדן און מיט איינלייגן ערבות פון פופציק פונט אויף א יאָר צייט דעם רב פון פתח־תקוה, ספיר, און צוויי קאַלאָניסטן, ווינציקי און ימיני, פאַר צו־זאַמענקלייבן א הונדערט שומרי־שבת אויפן׳ן וועג פון תל־אביב קיין פתח־תקוה און פאַרהאַלטן מיט גזואלד אוטאָמאָבילן פון אריינצופאָרן אין קאַלאָניע אום שבת.

על־פּי טעות האָבן די שומרי שבת פאַר־האַלטן אן אוטאָמאָביל וואָס האָט גע־פירט בריטישע סאָלדאטן; וואָס האָט דעם ענין געבראַכט אין געריכט.

די אָנגעקלאָגטע האָבן געלייקנט, אז זיי זאָלן האָבן געוואָרפן שטיינער אויף די אוטאָמאָבילן. דער ריכטער האָט אָבער געפונען, אז זיי האָבן עובר געווען אויפ׳ן געזעץ פון פאַרזאַמלונגען מיט אומלעגאַ־לע צוועקן און אז זייער האַנדלונג איז גע־ווען נעצילט קעגן פּרעזידענט פּרייהייט

ירושלים, אפר. 29 (איטא). — אויפ׳ן וועג פון תל־אביב קיין ירושלים איז פאַרהאַלטן אן אוטאָמאָביל מיט איינעם חיים פינקלשטיין. מען האָט ביי אים געפונען עטלעכע טויזנט קאָמוניס־טישע ערשטע־מאי פּראָקלאַמאַציעס, און אין די זאַקן האָט מען ביי אים געפונען איינציקע וויכטיקע דאָקומענטן.

ירושלים, אפר. 29 (איטא). — די לע־דער אָרגאַניזאַציע האָט זיך געווענדעט צו דר. וויצמאַן, פאַדערנדיק, אז מיט סוּאַלד זאָל ווייטער אָנפירן מיט דער בילדונג אַרבעט, ווי א מיטגלידערן פון דער אָגענ־טור.

חיפה, אפר. 29 (איטא). — עס ווערט דאָ באַריכטעט, אז דער אַראַבער סאַראַ־ני שאמו, וועמעס הויז אין צעפליי־ערט געוואָרן בעת די ראַיאָטן, האָט געקראָגן 400 פונט פאַרגיטיקונג.

ירושלים, אפר. 29 (איטא). — די אַראַבישע צייטונג "פאַלאַשטין" פאַדערט אין אן עדיטאָריעל, אז עס זאָלן באַוויי־טיקט ווערן פון זייערע עמטער: דער "ציוניסטישער" אטארני דושענגראַל, גאַרמאַן בענטוויטש וועלכער "פאַרפלייצט דאָס לאַנד מיט געזעצן, וואָס זיינען ניט אין אָנקלאַנג מיט די טראַדיציעס פון דער מערהייט פון דער באַפעלקערונג"; דעם הויפּט פון׳ם אימיגראַציע דעפּאַרטמענט, חיימסאָן, "פאַר עפענען די טויערן פאַר אידישע אימיגראַנטן", און י. א. אַבראַמ־סאָן, דיסטריקט קאָמישאָנער פון חיפה, "פאַר דערלויבן דאָס לאַנד אריינצרעגיגיין אין אידישע הענט".

דער "פאַלאַשטין" באַנוצט זיך דער־ביי מיט אַרגומענטן פון׳ם טרויעריק באַ־רימטן "פּראָטאָקאָלן פון די זקני ציון".

אַלדערמאַן קאַליסניק אַרויסגעפירט פון סיטי קאָונסיל פאַר באַליידיקן אַלדערמאַן סימפּקין

קאָמוניסטישער אַלדערמאַן האָט געזאָגט, אז אַרבעטער אַלדערמאַן סימפּקין, ווי פאַרזיצער פון אַרבעטסלאָזיקייט קאָמיסיע, האָט געפירט צו דעם אז מען זאָל שיקן אַרבעטסלאָזע צו אַר־בעטן ביי דאָקן האַליף. — וועט ניט קאָנען באַזוכן זיצונגען פון סיטי קאָונסיל, וואָס עד וועט ניט צוריקציען זיין באַהויפּטונג

מיט דער הילף פון פּאָליציי אין דער קאָמוניסטישער אַלדערמאַן קאַליסניק נעכטן אַרויסגעפירט געוואָרן פון הינן סי־טי קאָונסיל, נאָכדעם ווי ער האָט זיך אָפּ־געזאָגט פון צוריקציען זיינע א באַהויפּ־טונג בנוגע דעם אַרבעטער אַלדערמאַן, סימפּקין, אָדער פּרייוויליק צו פאַרלאָזן דעם זאַל. ער קאָן מער ניט באַזוכן די זי־צונגען פון סיטי קאָונסיל, וואָס ער וועט ניט צוריקציען די באַהויפּטונג און וועט ניט אַנטשולדיקן זיך עפנטלאַך פאַר אַל־דערמאַן סימפּקין.

אויף דער זיצונג האָט אַלד. סימפּקין פאַרגעלייענט פון דער פּרעסע א באַהויפּ־טונג פון אַלד. קאַליסניק, וועלכע דער לעצטער האָט געמאַכט לעצטן דאָנערש־טאָג אויף אן עפנטלאַכער פאַרזאַמלונג אויפ׳ן מאַרקעט סקווער, אז ער, סימפּקין, האָט עס געפירט צו דעם אז אין פאַר־אַנטוואָרטלאַך פאַר דעם, וואָס מען האָט געשיקט אַרבעטסלאָזע האַקן האַליף פאַר דער שטיצע וואָס מען האָט זיי געגעבן.

מען דאַרף האָבן דעם סייסערס איינגנס צו אויסהאַלטן אזא גראַסערי סטאָר.

א. סירולניקאָף, איינגנטימער פון דער וויקטאָריא גראַסערי, 451 ווילאָם עווע., האָט אן אויסערגעוויינלאַכן "מזל" צו גנבים. פאַר די לעצטע דריי מאָנאַטן האָט מען דריי מאָל גאַנג׳עט זיין סטאָר אויף אַרום זיבן הונדערט דאָלאַר. יעדן מאָנאַט האָבן גנבים "אָפּגעשטאָטעט א באַזוך" אין זיין סטאָר.

צום ערשטן מאָל האָבן זיך גנבים אַריינגעבראָכן אין זיין סטאָר אין פעב־רואַר מאָנאַט און זיי האָבן אויסגעראַמט סיגאַרעטן און טאַבאַק אויף 250 דאָלאַר. אין מאַרץ, מאָנאַט האָט מען באַ׳גנב׳עט די סטאָר אויף אַכציק דאָלאַר און לעצטן שבת האָבן זיך גנבים ווידער אַריינגע־בראָכן אין דער־סטאָר און זיי האָבן צו־גע׳גנב׳עט סחורות אויף 300 דאָלאַר. סיי דער אייגנטימער און סיי די פּאָליציי זיינען זייער נייגעריק צו זען זיך מיט די שטעניריקע ניט געבעטענע "קונים פאַטראַניזירער" פון דעם דאָזיקן געשעפט.

—(:·:)—

איז קווינס טעאַטער

בעני אדלער

מאָרגן, מיטוואָך אָוונט, פירט אויף די קווינס טעאַטער טרופּע "דער אידישער קענינג ליר", דראַמע אין פיר אַקטן פון יעקב גאָרדין, מיט בעני אדלער אין דער הויפּט ראָל.

אין דער דאָזיקער ראָל איז בעני אַד־לער אויפגעטראָטן אין א סך אידישע טע־אַטער צענטערן אין אַמעריקע און אין אייראָפּע און עס איז צו דערוואַרטן אז א גרויסער עולם וועט באַזוכן די דאָזיקע פאַרשטעלונג מיטוואָך אָוונט און זעען ווי בעני אדלער צייכנט זיך אויס אין דער ראָל פון. דוד׳ל משה׳לעס (דער קענינ ליר).

די אַנדערע פאַרשטעלונגען הייניטיקע וואָך וועלן געשפּילט ווערן פרייטאָג, "ניט געבאָרענע קינדער", דראַמע אין פיר אַקטן; שבת אָוונט "אוריאל אַקאָס־טאַ"; זונטאָג אָוונט וועט געשפּילט וועד־רען א שיינער קאָנצערט און מאָנטאָג אָוונט דעם 5טן מאַי, וועט געשפּילט וועד אן ערן אָוונט פאַר אדעלא סוועדלאָוו און יוסף קאַמינסקי. צו דער געלעגענהייט פירן זיי אויס די אלט־באַקאַנטע אָפּערע־טע "דאָס פינטעלע איד".

דריי גנבות אין דריי חדשים אין הינער סטאָר

פּרויען פאַרזאַמלונג פון בית-יתומים דערפאָלגרייך דורכגעפירט

די מאַסן פאַרזאַמלונג פאַררופן לעצטן זונטאָג אָוונט אין ת״ת פון דער ליי־דיס סאַסייטי פון בית־יתומים, איז געווען איינע פון די שענסטע און גרעסטע פרויען פאַרזאַמלונגען אין ווינניפּעג, — און דער־פאָלגרייך דורכגעפירט איר ציל צו שאַפן א גינסטיקע שטימונג פאַר דעם "האָנאַר ראָל" קאַמפּיין וואָס דיסאַסייטי האָט זיך אונטערגענומען דורכצופירן, צו העלפן באַפרייען דעם בית־יתומים פון די דריי־גענדיקע חובות.

מרס. ד. ספּיוואַק, פּרעזידענטן פון דער ליידיס סאַסייטי איז געווען די פאַרזיצערן פון אוונט. דער בית יתומים אָרקעסטער האָט געשאַפן א יום־טוב׳דיקע שטימונג מיט זיין שפּיל. צווישן די רעדנער זיינען געווען: מאַקס פינקלשטיין, פּרעזידענט פון בית־יתומים; רבי זילבערשטיין, וועל־כער האָט געלויבט די פרויען פאַר זייער איבערגעבנהייט צום בית־יתומים און זיי דערמוטיקט ווייטער אָנצוגיין מיט דער שיינער אַרבעט. א האַרציקע און איינ־דרוקספולע רעדע האָט געהאַלטן מ. דזש. פינקלשטיין, שילדערנדיק די אויפגאַבע פון בית־יתומים. רבי בהנאוויטש האָט אונטערגעשטראָכן דעם פאַקט, אז די מיט־לען צו זאַמלען געלדער פאַר דעם אַנש־טאַלט דאַרפן זיין ציגעפּאַסט צו זייער צוועק.

א נייע מעטאָדע איז אָנגענומען געוואָרן צו מאַכן דעם אויפרוף: אַנשטאַט צו וואַרטן ביז אַלע רעדנער וועלן זאָגן זייער וואָרט, און דערנאָך מאַכן אן אָפּן, האָט מען געמאַכט אן אויפרוף נאָך יעדן רע־נער באַזונדער, מיט דעם רעזולטאַט, אז מער ווי $700.00 איז ביינגעשטייערט גע־וואָרן צום "האָנאַר ראָל".

עגיפּטישע רעגירונג נעמט אָן פאַר־געשלאָגענעם פון ענגלאַנד אָפּמאַך

לאָנדאָן, אפריל 29. — די עגיפּטישע רעגירונג האָט אָנגענומען די בריטישע פאָרשלאָגן פאַר אן אָפּמאַך און האָט באַ־פולמעכטיקט פּרעמיער נאַהאַס פּאַשאַ, הויפּט פון דער עגיפּטישער דעלעגאַציע אין לאָנדאָן, ער זאָל אונטערשרייבן דעם פאַרגעשלאָגענעם אָפּמאַך פאַר עגיפּטי־שער אומאָפּהייניקייט.

די הסכמה פון׳ם עגיפּטישן קאַבינעט און קעניג פואַד איז צוגעשיקט געוואָרן דורך א ספּעציעלן שליח מיט אן עראָ־פּלאַן פון קאַיראָ.

דער עגיפּטישער קאַבינעט, ווערט פאַרשטאַנען, האָט קיין חשק ניט אָפּצו־זאָגן זיך פון זיין תביעה אויף א גליי־כען טייל אין דער אַדמיניסטראַציע פון דעם סודאַן. אין דעם פּרט זיינען אָבער אויסערן מיניסטער ענדערסאָן און זיינע חברים איינגעשפּאַרט, און וועלן ניט איינגיין אויף קיין פּשרות, געבנדיק ענ־טען א דעה אין דער רעגירונג פון סודאַן. עס דאַרף נאָך באַהאַנדלט ווערן די פראַ־גע פון פאַרזיכערונג פון׳ם טרויעריק באַ־רימטן "פּראָטאָקאָלן פון די זקני ציון".

וואָדסוואָרטס גט ביל וועט ניט פאַרהאַלטן ווערן

אָטאַוואַ, אפר. 29. — דזש. ס. וואָדס־וואָרט האָט געוואָרנט, אז ער וועט אַנ־פירן אן אבסטרוקציע קעגן יעדן פּרוּוואַטן גט ביל פון אָנטעריאָ, אויב זיין גט גע־ריכט ביל וועט פאַרהאַלטן ווערן. דר׳ד פּוטאַטן וואָס שלאָגן פאַר די בילס, האָבן איינגעוויליקט צוריקצוהאַלטן זייערע בילס ביז וואָדסוואָרטס ביל וועט אָפּגעשטימט ווערן.

—(::)—

דייטשער געריכט פאַר ספּעציעלע פּריווילעגיעס צו קריסטלאַכער קירך

בערלין, אפר. 29 (איטא). — איז א רב א גוסטלאַכער? — איז געווען די גוסטלאַכער, וועלכע דער הויכער געריכט האָט פראַגע. דער בית יתומים אָרקעסטער האָט געשאַפן א יום־טוב׳דיקע שטימונג מיט זיין שפּיל. צווישן די רעדנער זיינען געווען: מאַקס פינקלשטיין, פּרעזידענט פון בית־יתומים; רבי זילבערשטיין, וועל־כער האָט געלויבט די פרויען פאַר זייער

ניט אויף די אלטע קירכן אָדער אויף אַל־געמיינע רעליגיעזע געזעלשאַפטן.

די "פראַנקפורטער צייטונג", שרייבט־דיק וועגן דעם אורטייל, זאָגט עדיטאָריעל:

"די קאָנסטיטוציע האָט פּראַקלאַמירט די גלייכהייט פון אַלע רעליגיעזע געזעל־שאַפטן, און ס׳איז דערפאַר ניט פאַר־שטענדלאַך, פאַרוואָס די גייסטלאַכע פון איין רעליגיע זאָלן קריגן פּריווילעגיעס, וועלכע מען גיט ניט צו אַנדערע. דער גע־ריכט האָט פאַרזען, אז די קאָנסטיטוציע באַטראַכט די סינאַגאָגאַלע קערפּערשאַפטן און די אזראַליטישע רעליגיעזע געמיינ־דעס ווי קערפּערשאַפטן מיט עפנטלאַכע רעכט".

פּרויען פאַרזאַמלונג פון בית-יתומים דערפאָלגרייך דורכגעפירט

עגיפּטישע רעגירונג נעמט אָן פאַר־געשלאָגענעם פון ענגלאַנד אָפּמאַך

דייטשער געריכט פאַר ספּעציעלע פּריווילעגיעס צו קריסטלאַכער קירך

אמעריקאַנער ציוניסטי־שע קאָנווענשאָן יוני 29

ניויאָרק, אפר. 29 (איטא). — די 33טע יעראָלאַכע אמעריקאַנער ציוניסטישע קאָנ־ווענשאָן וועט פאַרקומען אין קלעוולאַנד, יוני 29טן.

א נאָמינאַציע קאָמיסיע פון צען אין באַשטימט געוואָרן צו פאַרמולירן א נייע פּראָגראַם פאַר׳ן ציוניזם אין אַמעריקע; וואָס וועט געמען אין אַנבאַראַכט די לעצטע אַנטוויקלונגען אין פאַלעסטינע און אין אַמעריקע. עס איז אויף באַשלאָסן גע־וואָרן אַנצונעמען נייע פאָרמען פון פּראָ־פּאַגאַנדע דאָ אין לאַנד.

עס ווערט אויף געפאָלגט צו ענדערן די פאָרמען פון דער אַדמיניסטראַציע פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע.

אַלדערמאַן סימפּקין אַרויסגעפירט פון סיטי קאָונסיל פאַר באַליידיקן אַלדערמאַן סימפּקין

סימפּקין האָט געזאָגט, אז קאַליסניק האָט געוואוסט אז ס׳איז ניט אמת, ער האָט אויך אָנגעוויזן, אז קאַליסניק האָט אויף די קאָמיסיע זיצונגען קיינמאָל ניט פּראָטעסטירט קעגן דעם האַלץ האַקן. "קאַליסניק האָט מיך באַשולדיקט, אז איך האָב ביי דער אַרבעטסלאָזיקייט קאָמיסיע געמאַכט דעם פאַרשלאָג צו שיקן זיי האַלץ האַקן. אַז ווייס, אז זיי דער פאַרזיצער פון דער קאָמיסיע האָב איך ניט געקאָנט מאַכן דעם פאַרשלאָג".

מעיאָר וועב האָט דאַן אויפגעפאָדערט קאַליסניקן צוריקציען זיין באַהויפּטונג. יענער האָט זיך אָבער אָפּגעזאָגט און האָט באַצייכנט ווי א לינן סימפּקינס באַהויפּ־טונג, אז ער, קאַליסניק, האָט אין דער קאָמיסיע קיינמאָל ניט פּראָטעסטירט קעגן דעם האַלץ־האַקן.

סימפּקין איז דאָ אויפגעשפּרונגען, באַ־וואָנט אין פאַראויס מיט די פּראָטאָקאָלן פון דער קאָמיסיעס זיצונגען. ער האָט אויפגעפאָדערט קאַליסניקן, אז דערוויי־זן אין די פּראָטאָקאָלן, אז ער זאָל ווען האָבן דערמאָנט די פראַגע ביי די זיצונגען.

אַלדערשען ענדרוס און מעיבענק, פון דער אַרבעטסלאָזיקייט קאָמיסיע, האָבן עדות געזאָגט, אז סימפּקין האָט ניט גע־האַט וואָס צו טאָן מיט׳ן פאַרשלאָג וועגן האַלץ האַקן. ווי א פאַרזיצער, זיינען זיי־נע ליפּן געווען פאַר׳חתמ׳עט.

קאַליסניק האָט דאַן געפרעגט דער־קלערן, אז, אויב ס׳איז נויטיק צו אַנט־שולדיקן זיך, איז ניט דאָ דאָס פּראָבלעם. דער מעיאָר איז אָבער באַשטאַנען אויף דעם, אז די אַנטשולדיקונג מוז געמאַכט ווערן דאָ, אין דער עפנטלאַכקייט, און ניט ביי דער אַרבעטסלאָזיקייט קאָמיסיע, וואָס די פרעסע קאָן ניט זיין אַנוועזנד.

אַלד. פּלאַי און אַלד. בלומבערג האָבן זיך אַריינגעמישט אין דער דיסקוסיע, אַלדערדיק א באַלדיקע אַנטשולדיקונג.

קאַליסניק האָט זיך אָבער עקשנות׳דיק אָפּגעזאָגט פון צוריקציען זיינע באַהויפּ־טונגען. דער מעיאָר האָט אים דאַן גע־הייסן פאַרלאָזן די זיצונג. קאַליסניק האָט אָנגעפרעגט דעם מעיאָרס רעכט אַרויסצו־שיקן אים. באַלד איז אַריינגערופן געוואָרן דער סיטי סאָליסיטאָר, זשול פּרודהאָמ־קיי, סי., וועלכער האָט פאַרגעלייענט דעם געזעץ, וואָס דערלויבט דעם מעיאָר אַרויס־צושיקן אן אַלדערמאַן פון סיטי קאָונסיל זיצונג.

קאַליסניק האָט זיך אָבער אָפּגעזאָגט פון אַרויסגיין. עס איז דאַן באַשלאָסן גע־וואָרן צו מאַכן אן איבערדייס אויף 15 מי־נוט, צו געבן אים די געלעגענהייט צו באַ־טראַכטן זיך.

נאָכ׳ן איבערדייס, האָבן די צוויי פאַ־ליציי קאָמישאָנערס, אַלדערמען באַיר און

נעזעלשאַפטלאַכער קאַלענדאַר

דינסטאָג, אפריל 29

באַסמאַן וועגן לייוויקס "קייטן" ביי פּראָפּאַגאַנדע פאַראיין, 8.30 אָוונט, אין פּרי־אינסטיטוט.

"סילווער טי" ביי מרס. בעטס, 112 פאַוערס סט., 2.30 ביז 12 נ. מ.

אַלגעמ. פאַראַם, פון יונגע פרויען סיס־טערהוד ביי מרס. מ. גאַלד, 316 פלאָרא עווע., 8.30 אָוונט.

פאַרלעזונג ביי הבונים קלוב, אין ציון זאַל, 8.30 אָוונט.

מיטוואָך, אפריל 30

פאַרזאַמלונג פון מאַקאַרוויער פרויען פאַראיין, 8.30 אָוונ. אין עטרת ישראל שול

לייען־קרייז פון מוטער פאַראיין פון פּרץ־שול ביי מרס. מיינסטער, 649 שעל־קירק עווע., 2.30 ביי־טאָג.

1טער מאַי אין יובילוי פייערונג פון מו־טער פאַראיין פון פּרץ שול, 8,30 אָוונט, אין שול.

זונטאָג, מאַי 4

טיי פון ווינניפּעג טשאַפּטער הדסה ביי מרס. ד. פּריד, 232 גאַרפילד סט., 3—11

זונטאָג, מאַי 11

קאָנפערענץ פון איקאָר וועגן ווינניפּעגער קוואָטאַ צום קאַמפּיין, 7 אָוו., אין טעמפּל

עדמאָנטאָנער אידן דערשיטערט פון דעם טראַגישן טויט פון מרס. פינסקי

עדמאָנטאָן (דורך פּאָסט, פון י. באַל־צאָן). — ווי א בליץ האָט זיך דאָ לעצ־טען דינסטאָג פאַרשפּרייט די טרויעריקע ידיעה וועגן דעם טראַגישן טויט פון מרס. פינסקי, פרוי פון אונזער רעבין, א. פינ־סקי.

מרס. פינסקי איז גענאַנגען אהיים פון א מיטינג פון׳ם מוטער פאַראיין פון דער תלמוד־תורה, פון וועלכן זי איז געווען איינע פון די טעטיקסטע מיטגלידערנס. דער פּלוצימדיקער טויט האָט זי געטראָ־פען אויף קאַרנער 103טע סטריט און דזשעפערסאָן עווע., אַרום דער האַדסאָן ביי סטאָר, וואו זי איז אומגעוואָרפן גע־וואָרן פון א קאַר אין איבערגעפאָרן גע־וואָרן פון די פאַדערשטע רעדער. מר. פינסקי האָט זי געהאַט אָפּגעוואָרט מיט זיין קאַר אויפ׳ן צווייטן קאָרנער, און ער אַליין האָט זי גלייך אָפּגעפירט אין שפּיטאַל.

זי האָט נאָך אַנדערהאַלבן שעה גע־לעבט און איז געווען ביים פולן פאַר־שטאַנד ביז דער לעצטער מינוט. א טויטע האָט מען זי נאָכדעם אָפּגעפירט אויפן׳ן אַנדערן אָפּגעפירט קומען מיטצוטיילן דעם צער פון דער משפּחה.

מיטוואָך, פיר אזיגער איז געווען די לויה, — די גרעסטע אידישע לויה וואָס עדמאָנטאָן האָט ווען געזען. אויסדרוק פון טרויער זיינען אָנגעקומען פון אַלע שטעטלאַך אַרום, וואו איר נאָמען איז געווען באַקאַנט און געשעצט. זי איז געווען א פרוי מיט א גוטן האַרץ און האָט שטיל־ערהייט געשטיצט מיט מתן בסתר אַלע נויט־באַדערפטיקע מיט הילף און מיט א גוט וואָרט.

רעוו. סמאָלענסקי, פון קאַלגאַרי, איז ספּעציעל אַרויסגערופן געוואָרן צו דער לויה, און ער האָט דורכגעפירט די טרוי־עריקע צערעמאָניע.

נאָכן עדמאָנטאָנער אידישע באַפעלקע־רונג טיילט מיט דעם גרויסן צער פון רעוו. פינסקי און דער פאַמיליע און ווינשן זיי געטרייסט צו ווערן.

—(:·:)—

פאַסאַזשירן פון "ראַטערדאַם" קומען היינט

די אידישע פאַסאַזשירן פון דער שיף "ראַטערדאַם" וועלן אָנקומען קיין ווינ־ניפּעג היינט 7.15 אָוונט מיט דער סי. פּי. אַר.

100-יאָריקע "מוטער-דזשאָנס" פאַנגט אָן קאַמף קעגן "פּראָהיבישאָן"

וואַשינגטאָן, אפריל 28. — א גוטע עצה פון א פרוי צו פרויען, און די הויפּט זאַך צו מענער, קומט פון א פרוי, וועלכע האָט באַוויזן די בריה׳שאַפט אָפּ־צולעגן הונדערט יאָר און זי האָט אויס־געדריקט איר האָפענונג אריינצולעבן ביז 150 יאָר.

אפשר וועט איר עצה ניט שמעקן, גע־וויסע פרויען וועמעס מענער עס טוען דאָס סיי ווי, און דוקא אין א גרויסער מאָס, אָבער מוטער מערי דזשאָנס, אן אַנגעזעענע הינע פרוי אין אַרבעטער פיי־ערן ראָס אַלעמען — ווער עס וויל נאָר לאַנג לעבן — צו נעמען נאָנען אָפּט א גוטן שנעפּסל, דאָס, זאָגט זי, איז א גו־טער מיטל צו אַריכת ימים.

דאָנערשטאָג דעם ערשטן מאַי, פיי־ערט מוטער מערי דזשאָנס איר הונ־דערטסטן געבורטסטאָג און צו דער גע־לעגנהייט גיט זי די מענשן פון דער וועלט די פאָלגנדע פינף גוטע עצות: נעמען אָפּט א גוטן שנעפּסל, אַרבעטן לטובת הכלל, ניט עסן צופיל, לעבן גאַרמאָל און שטענדיק זיין מוטיק און פרייליך.

מוטער מערי דזשאָנס האָט נאָך א סך זאָכן אויפצוטאָן, אָבער די ערשטע אַר־בעט איר, זאָגט זי, וועט זיין אָנצופאַנגען א קאַמף קעגן פּראָהיבישאָן. זי האָט גע־מאַכט אן אויספאָרשונג וועגן דעם ענין און זי ווייסט וואָס זי רעדט. די אַמערי־קאַנער באַפעלקערונג וועט לייגנער ניט דולדן די טרוקענע אַנשיקעניש.

כינעזישע באַנדיטן שלאַכטן אויס א 1000 נפשות און צעפלינדערן שטאָט

שאַנכאַי, אפריל 29. — א באַנדע פון 500 רויבער, מיט מאַשין־ביקסן און קאַ־וואַלעריע, איז איבערפאַלן די שטאָט, קיאַנגאַשטען זונטאָג. זיי האָבן צעפליי־דערט די שטאָט אויסגעשלאַכטעט אַרום א טויזנט נפשות און געפאַנגען צענדליקער איינוואוינער פאַר אויסלייזן געלט. דערנאָך האָבן זיי אונטערגעצונדן די שטאָט און זיינען אַנטלאָפן.

די באַנדיטן זיינען אָנגעפאַלן אויף דער שטאָט ביים זונען־אונטערגאַנג, זיי האָבן צוערשט גע׳הרג׳עט דעם מעיאָר און די באַאַמטע פון שטאָט, און דערנאָך האָבן זיי גענומען זיך צו רויבערייען.

די באַפעלקערונג פון שטאָט, מענער, פרויען און קינדער, זיינען אַרויסגעטריבן געוואָרן אין די גאַסן, און זיי זיינען אויסגעקאָסעט געוואָרן ווי גראָז, פון די באַשיינטע אייערע הויפן. זייערע קערפּערס זיינען געבליבן פאַרבראָכן צו ווערן מיט דער שטאָט צוזאַמען. די וואָס זיינען אַנטלאָפן אין די אַרומיקע פעלדער, זיינען צוזאַ־מענגעטריבן געוואָרן פון די קאַוואַלע־ריסטן צוריק אין שטאָט און זיינען צער־שאָסן געוואָרן.

ווען זיי האָבן פאַרנומען אַלץ וואָס זיי האָבן געקאָנט, האָבן זיי אונטערגעצונ־דען די שטאָט פון פאַרשיידענע זייטן, שטאָלאַכע בירגער, וועלכע ס׳איז געלונגען צו אַנטלויפן אין א דערבייאיקער שטאָט, האָבן געלאָזט ווייסן קיין שאַנכאַי, בעטן־דיק מען זאָל צושיקן סאָלדאטן.

וואָס איר קאָנט היינט געפינען אין אונזער "פאַרלאַנגט" קאָלום אויף דער לעצטער זייט:

צו פאַרקויפן א פול׳מאָדערנעם קאַמפּרעס פון 7 רומס פאַר $2.800.

צו פאַרענטן א 6 רום הויז פאַר $23 א מאָנאַט.

צו פאַרענטן סטאָרס פאַסיק פאַר גוטע ביזנעס געגענהייטן.

באַשיינט אייער היים מיט גאַרדן און ראָן פייטיטשער, עטוואָס אויסערגעוויינ־ליך.

לייענט אונזער "פאַרלאַנגט" קאָלום (וואָנט עדס) יעדן טאָג, איר וועט דאָרט געפינען צענדליקער פאַלן פון וועלכע איר וועט קאָנען ציען פּרעזענטלאַכע נוצן. איר קאָנט זיך אויך באַנוצן מיט אונזער קלאַ־סיפיצירטן קאָלום פאַר אייערע איינגענע עוועקן מיט זייער א קליינעם אָפּצאָל.

(שלוס אויף לעצטער זייט)

אנב - אורחא

פון מארק

וואָס איז א איד?

מיט א צען יאָר צוריק האָב איך צייט־ווייליק געוואוינט אין א מערב קאַנאַדער שטעטל, מיט א אידישן ישוב דאָן פון 125 משפחות.

דאָס אידישע יונגט דאָרטן איז געווען איינגאַנצן פרעמד פון אידישע ענינים (הייגט האָט זיך די לאַנגע אביסל געענ־דערט, א דאַנק א בעסערן אידישן דערציי־אונג סיסטעם און א דאַנק א צופלוס פון אימיגראַנטן).

דאָס איינציקע וואָס איז נאָך פאַרבליבן ביי איר פון אידישקייט, איז אביסל רע־ליגיע אויפ׳ן שפּיץ מעסער, און — א בלינד קלאַמערן זיך אינ׳ם ציוניזם פון וועלכן זיי האָבן פאַקטיש גאַרנישט ניט געוואוסט, — גלייך ווי דאָס וואָלט געווען פאַר זיי ידי איינציקע רעטונג פאַר זייער איינגעוואָרצלטן אידישן אינסטינקט.

איך געדיינק א מאַסקאַראַדן באַל. איי־נער האָט זיך אָנגעטאָן אין געשטרייפטע אַרעסאַנגען קליידער און האָט אויף זיך אָנגעהאַנגען אן אויפשריפט "ניט קיין ציוניסט", — וואָס האָט געדאַרפט, הייסט עס, סימבאָליזירן, אז דער וואָס איז ניט קיין ציוניסט איז א אַרעסטאַנט.

כאָטש דאָס איז געווען אזא אומזין, האָב איך אָבער גלייך א שעפּטשע געטאָן מיינענס א באַקאַנטן אויפ׳ן אויער: אָט דער וועט געווינען דעם ערשטן פּריז. און כ׳ב־הוה: די ריכטער האָבן אים אויסגעטיילט דעם ערשטן פּריז פאַר זיין "גענייאַלן גע־דאַנק", ווי א זעלבסטפאַרשטענדלאַכע זאַך פון דער אידישער תורה, ווערט שוין במי־לא אויס איד?

איך מוז בלויז צוגעבן, אז בכלל זיינען דוקא די פרומע אידן געווען זייער ליבע־ראַל אין דער הינזיכט, און האָבן ניט אויסגעשלאָסן פון כלל־ישראל אפילו די אידן, וואָס האָבן איבערגעריס מיט דער טראַדיציאָנעלער אידישקייט, אזוי לאַנג ווי זיי האָבן ניט אָנגענומען קיין אנדערע פיינטלאַכע אמונה.

אָט פלעגט מיין טאַטע, — אן אָרטאָ־דאָקסישער איד, — זאָגן, אז א פאָלק איז געגליכן צו א קערפּער, וואָס האָט פאַר־שיידענע פונקציעס.

נאַטירלאַך, פלעגט ער פאַר זיין קלאַס אידן נעמען דעם חשוב׳סטן טייל פון קער־פּער, דעם קאָפּ, און אונז, אפיקורסים, פלעגט ער אויסטיילן גאָר ניט קיין חשוב׳ן טייל, ווען׳ן וועלכן מען רעדט ניט אין אן אנשטענדיקער געזעלשאַפט.

אָבער א פונדאַמענטאַלער טייל פון׳ם קערפּער איז דאָך דאָס פאַרט, און מען קאָן אָן אים ניט אויסקומען. און אז וועלכער ס׳איז טייל פון קערפּער ליידט, ליידט דער קאָפּ אויך.

קאָנען מיר אפשר רעווידירן די אויס־טיילונג, אָבער א ליבעראַלער שטאַנד־פּונקט איז דאָס בעצם פאַרט.

* * *

א ליבעראַלער שטאַנדפּונקט, — אָבער דוקא אונזערע מאָדערנע, וועלטלאַכע, פּראָגרעסיווע אידן, פּונקט ווי א סך פון די ציוניסטן, קאָנען זיך ניט דערהויבן צו אזא ליבעראַלן שטאַנדפּונקט.

זיינען ביי אונז דאָ, למשל, אויסטייט־שער פון זשיטלאָווסקין, וואָס אנערקענען פאַר אידן בלויז די אידן, וואָס ריידן אי־דיש.

(זשיטלאָווסקי אליין, ווי עס דאַכט זיך מיר, האָט דאָס קיינמאָל ניט געוואוסט. אי־דישע שפּראַך איז ביי אים דער מיטל פון דעם קאַמף פון׳ם וועלטלאַכן אידישן פאָלק פאַר זיין קעוסטענע, אָבער ניט דער אומבאַדינגטער סימן פון אידישקייט)

און אונזערע קאָמוניסטן, סיי די פאַר־טייאישע און סיי די אומפּאַרטייאישע, אנערקענען פאַר׳ן אידישן פאָלק בלויז דעם קלייניעם פּראָלעטאַרישן טייל זיינעם, וואָס ווערט פאַרשטעלערט נאָך צום "אוואַנגאַרד פון׳ם רעוואָלוציאָנערן פּראָ־לעטאַריאַט", צו די קאָמוניסטן, הייסט עס, — צו עטלאַכע צענדליק טויזנט אי־דישע קאָמוניסטן, וואָס זיינען פאַקטיש די איינציקע טרעגער פון׳ם אידישן "נאַ־ציאָנאַליזם", ווי זיי פאַרשטייען עס.

—(:·:)—